

Kalbos mokymas ir mokyklų kalba tarpukario Lietuvių kalbos draugijos veikloje ir „Gimtosios kalbos“ žurnale

Lietuvių kalbos draugijos 80-mečiui

Jau pirmajame 1933 m. „Gimtosios kalbos“ sąsiuvinyje rašoma: „Mums nepakanka kapos kalbos taisytojų, bet reikia pačią visuomenę kalbos išmokyti.“ Galbūt todėl tarpukario „Gimtoji kalba“ nemaža dėmesio skyrė ir mokyklų kalbos reikalams. Kalbos mokymo ir mokyklų kalbos klausimai dar atidžiau imti nagrinėti nuo 1935 m., kai žurnalą ėmė redaguoti tais metais įkurtos Lietuvių kalbos draugijos sudaryta redakcinė komisija. Jos narių pavardės šiandien visiems gerai žinomos: Antanas Salys, Pranas Skardžius, Jurgis Talmantas.

Komisijos nariui, „Gimtosios kalbos“ atsakomajam redaktoriui nuo 1933 m., Jurgiui Talmantui kalbos mokymo ir mokyklų kalbos klausimai rūpėjo ir anksčiau. Jau pirmajame 1933 m. GK sąsiuvinyje išspausdintame straipsnyje „Medžiaga rašomosios kalbos žodynui“ jis užsimena apie mokyklinius vadovėlius, kuriuose „galima rasti po keletą žodžių vienam ir tam pačiam daiktui vadinti“. Autoriaus nuomone, reikia siekti vienodumo, nes vartodami „vieną žodį ar terminą palengvinsime darbą tiek mokytojui, tiek mokiniams“.

Merkelio Račkausko straipsnyje „Kalbos piktžolės“ (1933, sąs. 2) sakoma: „Jei jau mes esame pasiryžę siekti kultūros, nepamirškime siekti ir kalbos švarumo“. Jis mano, kad „šituo klausimu turėtų rimtai susirūpinti mokytojai, nes mokykloje turi būti „lytinama ateinančios kartos kalba“. Merkelis Račkauskas rašo turėjęs progos įsitikinti, jog ne tik mokinių, bet net ir pačių mokytojų kalba „dažnai esti nešvari“.

Pirmuosiuose 1933 m. GK sąsiuvinuose tik užsimenama apie mokyklų reikalus, o štai ketvirtajame šiam reikalui paskirtas visas Jurgio Talmanto straips-

nis „Lietuvių kalba mūsų mokyklose“. Jame rašoma: „Skundžiamės, kad aukštesniųjų mūsų mokyklų abiturientai nemoką taisyklingai nei raštu nei žodžiu lietuvių kalbos.“ Autorius svarsto, kodėl abiturientai, „aštuonerius metus sėdėję gimnazijoje, aštuonerius metus eję gimtąja kalba visus mokslo dalykus, vis dėlto kalba ir rašo netaisyklingai“. Jo nuomone, aukštesniųjų mokyklų mokiniai yra įsitikinę: „jeigu rašai rašinių lietuvių kalbos mokytojai, rūpinkis parašyti taisyklingai, nepadaryti rašybos klaidų; jeigu rašai rašinių geografijos ar gamtos mokytojai, tesirūpink geografijos ar gamtos dalyku, o į kalbą gali visai nekreipti dėmesio“. Autorius kelia mintį, kuri, manyčiau, aktuali ir dabar: „Šiandien būtų jau laikas pareikalauti, kad geografijos, gamtos, istorijos, matematikos ir kitų dalykų mokytojai, išskyrus naujųjų kalbų mokytojus, jeigu jie dėsto natūraliniu metodu, duodamuose rašto darbuose žiūrėtų ir lietuvių kalbos [...]“. Jurgis Talmantas rašo, kad šitoks reikalavimas „paskatintų mokytojus domėtis pačia kalba, išmokti ja sklandžiai naudotis tiek žodžiu, tiek raštu“. Jis siūlo, kad ir Vytauto Didžiojo universiteto profesoriai, „dažnai nusiskundžiantys, kad abiturientai nemoka lietuvių kalbos“, turėtų šalinti „tą negerumą“, o kai kurie jų taip pat turėtų parodyti „reikiamo susirūpinimo gimtąja kalba“.

Dažname 1933 m. GK sąsiuvinyje taisomos tuo metu išėjusių leidinių kalbos klaidos, tarp jų ir „mokyklos jaunuomenei“ skirtų leidinių. Jurgis Talmantas gana griežtai vertina Spaudos fondo leidinio – A. Šalčiuvienės-Gustaitytės „Už jūrių marių“ kalbą: „[...] autorė per mažą rūpinasi savo raštų kalba ir stiliumi. Jei autorė nebūtų pasišovusi rašyti mokyklos jaunuomenei, dar reikėtų už tuos kalbos negerumus jai atleisti. Čia, deja, kaltės didumas priklauso nuo aplinkybių. Mokyklos jaunuomenei skaityti „Už jūrių marių“ neteiktina.“

Kitame straipsnyje mokyklinės lituanistikos tema „**Gimtosios kalbos mokymo reikalu**“ (1934, sąs. 1–2) Jurgis Talmantas rašo: „Mokytojas žemesniosiose klasėse turėtų mokyti ne tiek apibrėžimų, linksniuočių ir asmenuočių, kiek susirūpinti vaiko kalbos netaisyklingumais.“ Autorius vardija gimtosios kalbos mokymo uždavinius: pirmasis gimtosios kalbos mokymo uždavinys yra „pratinti vaikus taisyklingai tarti kalbos garsus, taisyklingai kalbėti ir rašyti, turtinti vaikų žodyną, pratinti vaikus reikšti kalba ne tik savo mintis, bet ir jausmus“. Antrasis gimtosios kalbos mokymo uždavinys yra „kalbos taisyklingumo globa“. Čia labai svarbu pavyzdys. Visų dalykų mokytojai, o „ypač gimtosios kalbos

mokytojas turi kalbėti gražia taisyklinga kalba“. Jurgis Talmantas siūlo nustatyti, kokių klaidų daugiausia daro mokiniai, kitaip tariant, skirstyti klaidas pagal tipus. Jis mano, kad klaidos priklausys ir nuo vietos, iš kurios kilę mokiniai. Mat žemaičiai „darys tokių klaidų, kurių nedarys aukštaičiai, ir atvirksčiai“, o miesto vaikų klaidos „bus kitokios negu iš kaimo kilusiųjų“.

Kalbininkams, mokytojams ir visai šviesuomenei tuo metu ypač rūpėjo rašybos reforma. Juozo Lāboko parengtoje spaudos apžvalgoje (1934, sąs. 1–2) aptariamas „Lietuvos aide“ (1934, nr. 23) išspausdintas straipsnis „Ypatingas susirūpinimas rašybos reforma“. Apžvalgoje pabrėžiamas ir mokyklos vaidmuo: „Mokykla turėtų kalte įkalti, kad nosinėmis ir galūnėse ilgumai žymimi.“ Rašydamas apie kitame „Lietuvos aido“ numeryje (1934, nr. 26) išspausdintą Igno Šeinaus straipsnį „Po Marijampolės rašybos diskusijų“, Labokas teigia: „Ir taisyklingiausia spaudos ir bendrosios literatūros rašyba nieko nepadės, jei mokykla neišmokys mūsų taisyklingai lietuviškai tarti, kalbėti ir balsiai skaityti.“

Programiniame straipsnyje „**Persitvarkant**“ (1935, sąs. 1–2), be kita ko, skelbiama, kad „Gimtoji kalba“ nuo šiol vartos naująją rašybą, kurios pagrindiniai principai buvo priimti 1935 m. vasario 18 dieną. Juos priėmė pas Respublikos Prezidentą susirinkę asmenys: „ministeris J. Tonkūnas, gen. sekretorius K. Masiliūnas, J. Balčikonis, Pr. Skardžius, A. Salys“. Tiesa, visuomenei GK patarė kol kas rašyti senąja, vadinamąja jablonskine (vilniške), rašyba, kol bus paskelbti „naujosios rašybos metmenys“. Tačiau Švietimo ministerijai nepritarus, po metų, 1936-aisiais, GK rengėjai grįžo prie senosios rašybos.

Kaip jau minėta, 1935 m. nuspręsta GK padaryti kuriamos Lietuvos kalbos draugijos leidiniu. Naujoji redaktinė komisija daug dėmesio žadėjo kreipti į „mokyklinę lietuvių kalbą“: susitarusi su Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų sąjunga duoti leidinyje vietos net ir metodiniams lietuvių kalbos straipsniams, kad „Gimtąja kalba“ „lietuvių kalbos mokytojai galėtų naudotis kaip savo organu“. Nuo specialių lietuvių literatūros dalykų atsiribota, bet pažadėta, kad „literatūrinių dalykų, glaudžiai susijusių su kalba, irgi nebus vengiama“.

1935 m. įkurta Lietuvių kalbos draugija antraisiais veiklos metais „savo dirbamam kalbos darbui planingiau ir sparčiau varyti“ įsteigė penkias sekcijas ir nustatė jų darbo tvarką. Viena iš sekcijų buvo **Mokyklinės kalbos sekcija** (MKS). Jos tikslai nusakyti taip: „MKS rūpinasi mokykline kalba: a) mokyklinių vado-

vėlių ir skaitomųjų knygų taisyklingumu, b) mokyklinių terminų vienodumu ir c) bendrinės kalbos mokymu mokykloje“ (1936, sąs. 5). Kaip ir kitų sekcijų „taisyklėse“, greta tikslų išvardytos priemonės: „MKS savo tikslo siekia šiomis priemonėmis: a) susipažįsta su mokyklinių vadovėlių ir skaitomųjų knygų kalba, svarsto jų ydas ir ieško būdų joms pašalinti, b) renka mokyklinių vadovėlių terminus ir žiūri jų tinkamumo, c) susipažįsta su dabartine kalbos dėstysena ir ieško priemonių jos trūkumams šalinti.“

Kad „Gimtoji kalba“ iš tiesų ėmė skirti daugiau dėmesio „mokyklinei lietuvių kalbai“, įsitikinsime atsivertę jau pirmąjį 1935 m. sąsiuvinį. Prano Skardžiaus straipsnyje „**Bendrinė kalba ir jos rūšys**“ (1935, sąs. 1–2) rašoma, kad „dabar bendrinės tarties mūsų mokyklose beveik nemoko“. O tarties nemokymo vaisiai „jau aiškiai pasireiškia“, nes abiturientai, baigę valstybines lietuvių gimnazijas, atėję į universitetą apie bendrinę tartį „neturi jokio supratimo“. Šalia įvairių kitų tarties nemokėjimo priežasčių minima ir didžiausia: „Lig šiol bendrinė tartis dar nėra aiškiai, inmanomai aprašyta, nėra jos vadovėlio, o gramatikų autoriai apie ją J. Jablonskio pavyzdžiu beveik nieko nerašo.“

Mokyklos reikalams skirtas ir tame pačiame sąsiuvinyje išspausdintas Antano Salio straipsnis „**Mokykla ir kalbos jausmas**“. Autoriaus nuomone, mokykla „ypačiai atsidėjusi“ turėtų ugdyti kalbos jausmą, kuris lengviausia iš gimtosios tarmės išugdomas, o bendrinės kalbos mokant tarmė reikalinga „ypatingos globos“. Antanas Salys apgailestauja, kad mokykloje tarmė laikoma „bendrinės kalbos mokymo stabdžiu“, kad mokykloje „stengiamasi mokinį kuo greičiau nuo jos atpratinti“, jis baramas už žemaičiavimą ir kitas būtas ir nebūtas tarmės nuodėmes. Taip mokinys „ilgainiui insitiki, kad gimtoji tarmė niekam tikus“, kad tik laikraščiuose ir knygose gerai lietuviškai rašoma ir, žinoma, toliau vengte vengia tos „klaidingos“ tarmės. Autoriaus nuomone, bendrinės kalbos mokymas visai atsiejamas nuo gyvosios žmonių kalbos, o kalbos jausmas, pasidaręs „neberekalingas ir nebenaudojamas ilgainiui visai atrofuojasi“. Baigdamas straipsnį autorius sakosi neperšąs mums „sutarmėti“ ir atsisakyti vienos bendrinės kalbos kūrimo, tačiau manąs, kad šis kūrimo darbas „organiška i sietinas su liaudies gyvąja kalba“.

Ano meto rašybos nepastovumas ypač kenkė mokyklai. Apie tai rašoma Stasio Barzduko straipsnyje „**Viena kalbos negerovė ir mokykla**“ (1935, sąs. 4): „Dar

prasčiau, kad čia dažnai nesutaria net mūsų mokykliniai vadovėliai.“ Straipsnio autorius nurodo du vadovėlius: Prano Meškausko „Lietuvių rašomosios kalbos vadovėlį“ (I d.) ir Zigmanto Kuzmickio „Lietuvių literatūrą“ (IV d.) ir konstatuoja, kad „vienybės čia nerandame: ką vienas vadovėlis draudžia, taisyso, ant-rame tie draudžiamieji dalykai vartojami“. Autorius klausia: ką turi čia daryti „mokyklos darbininkas, mokydamas mokinius kalbos dalykų, taisydamas jų rašomuosius darbus“? Antrasis straipsnis šiame GK sąsiuvinyje apie mokyklos reikalus – Jurgio Talmanto „**Nelietuvių kalbos rašomieji darbai gimnazijoje**“ (1935, sąs. 4). Autoriaus teigimu, „iki šiol kitų dalykų mokytojai, deja, beveik visai nekreipdavo dėmesio in mokinio atsakymų ir pasakojimų formą bei kalbą“. Išgirdę priekaištą dėl abejingumo kalbai, jie atsikerta, kad „žiūrėti kalbinės mokinių atsakymo formos esą ne istorijos, gamtos ar geografijos mokytojų reikalas“. Straipsnis baigiamas taip: „Kaip anksčiau sakyta, kiti mokytojai savo apsilėidimu lietuvių kalbos darbą nusmelkia, todėl reikia šį dalyką pagaliau sutvarkyti.“

Martynas Stonys straipsnyje „**Ir pradinėse mokyklose pučia nekokie vėjai**“ (1935, sąs. 6) teigia, kad pradinį klasių mokytojai prastai pasirenge pedagoginiam darbui: „Turėtume ir teisės reikalauti, kad pradinė mokykla, kurios uždavinyms parengti pilietį gyvenimui, išmokytų bent savo krašto ir tautiečio vardą žmoniškai ištarti ir praktiškai supažindintų su mūsų bendrinės rašomosios ir šnekamosios pagrindais ir būdingiausiomis ypatybėmis.“ Jis siūlo visiems pradinį mokyklų mokytojams, kurie nėra baigę keturių mokytojų seminarijos kursų, surengti „kiekviename apskrityje mėnesinius lietuvių kalbos kursus“, o vėliau ir kursus tiems, kurie yra ją baigę.

Literatūros skaitiniai turi ne tik duoti mokiniui idėjų, lavinti jo grožio pajautimą, plėtoti vaizduotę, bet ir mokyti gražios taisyklingos kalbos – straipsnyje „**Dėl augštesniosios mokyklos skaitinių kalbos**“ (1935, sąs. 7) rašo Stasys Barzdukas.

Juozas Balčikonis straipsnyje „**Lietuvių kalbos mokslas ir mokytojai**“ (1935, sąs. 8) pakartoja jau anksčiau Jurgio Talmanto ir kitų išdėstytą nuomonę: „Kad mokykla galėtų pakelti gimtosios kalbos mokėjimą, reikia, kad patys mokytojai ją gerai mokėtų“, o kalbos mokėjimo reikia reikalauti ne tik „iš vienu lietuvių kalbos mokytojų“, bet ir iš „visų mokytojų, kurie su mokiniais kalbasi lietuviškai“.

Kaip jau minėta, viena didžiausių to meto kalbos tvarkybos aktualijų buvo rašybos reforma. Lietuvių kalbos draugija 1935 m. spalio mėnesį įteikė švietimo ministruui memorandumą dėl rašybos vienybės, jis buvo paskelbtas ir „Gimtojoje kalboje“ (1935, sąs. 8). Memorandume rašoma: „Šiokios ar tokios, bet vienos rašybos šaukte šaukiasi mokykla“. Jis baigiamas prašymu, kad švietimo ministras „darytų žygių rašybos vienybei įgyvendinti“ ir pasirūpintų, kad lietuvių kalbos žodynas būtų pradėtas spausdinti „oficialine rašyba“. Šiame sąsiuvinyje taip pat spausdinamas Lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų sąjungos raštas rašybos reformos reikalu. Jis irgi buvo įteiktas švietimo ministruui. Į ministrą taip pat kreipėsi Vasarinių Palangos kursų klausytojai, vidurinių ir aukštesniųjų mokyklų lituanistai. Jų kreipimosi ištrauka irgi paskelbta GK (1935, sąs. 8).

Aleksandras Žirgulys straipsnyje „**Kalbos taisymai mokyklose**“ (1935, sąs. 9) teigia, kad gimnazijų mokytojai mokinių darbuose „taiso ten, kur taisyti nėra jokio reikalo; braukia klaidas, kur jų visai nėra“. Autorius norįs taisy muose laisvesnės dvasios, platesnės pažiūros.

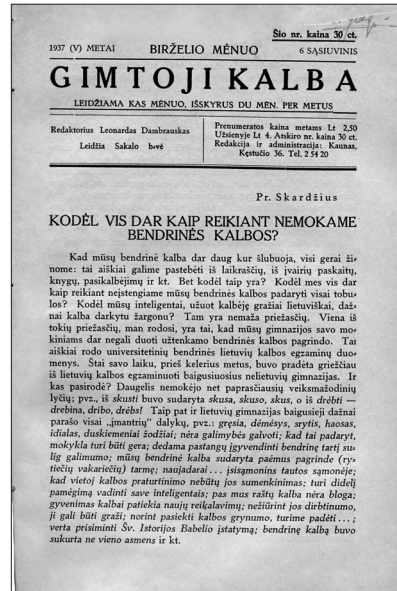
Juozas Žiugžda straipsnyje „**Lietuvių kalba mokykloje ir visuomenėje**“ (1935, sąs. 10) rašo, kad per septyniolika nepriklausomo gyvenimo metų lietuvių kalbos klausimas mokykloje ir visuomenėje praktiškai ne tik neišspręstas, bet yra pasidaręs dar sudėtingesnis, negu buvo Lietuvos nepriklausomo gyvenimo pradžioje. Autorius apgailestauja, kad mokykliniai vadovėliai „labai dažnai nepasižymi kalbos taisyklingumu ir stiliaus sklandumu“, o lietuvių kalba mokykloje lieka „tartum tik toks dalykas, kurio reikia mokėti tik per to dalyko pamokas“.

Lietuvių kalbos draugijos tvarkomos GK dėmesys mokyklai buvo ne proginis ir ne trumpalaikis. Straipsnyje „**Bendrinės kalbos kultūra ir LKD**“ (1936, sąs. 1–2), pasirašytame Lietuvių kalbos draugijos valdybos, suformuluota, kaip tobulinti mokyklinę kalbą. Pripažįstama, kad „geriausia priemonė bendrinei kalbai išmokyti yra ir bus mokykla“. Todėl neatidėliojant turi būti „kaip reikiant sutvarkyta mokyklinė kalba“. Vardijamos priemonės, padėsiančios tai padaryti: „bendrinės ir tarminės kalbos santykiai pradinėse mokyklose ir žemesnėse viduriniųjų bei aukštesniųjų mokyklų klasėse, mokytojų skirstymas pagal tarmes, gerų vadovėlių parašymas, visų dalykų dėstomosios kalbos gerumas, tinkamos kalbinės programos sudarymas, geresnės lietuvių kalbos metodikos paruošimas ir kt.“

Kas kaltas, kad dauguma jaunų žmonių, dirbančių įstaigose, nors mokėsi ne svetimoje, o „mūsų mokyklose“, lietuvių kalbos kiek reikiant neišmokę, svarstoma Jono Navasaičio straipsnyje „Nebijokime kartais ir savo klaidas pasvarstyti“ (1936, sąs. 4). Autorius rašo, kad kalti ir lietuvių kalbos mokytojai, nuolaidžiaujantys mokiniams: nemokančius kalbės keliantys į aukštesnę klasę, patys nemokantys kaip reikiant bendrinės tarties, o kitų dalykų mokytojai „visiškai nepaiso mokinių žodžių ir raštu daromų lietuvių kalbos klaidų“.

K. Barausko straipsnyje „Dėl skyrybos dėstymo trūkumų“ (1936, sąs. 5) rašoma, kad aukštesniosiose mokyklose mokinių lietuvių kalbos mokėjimas dažnai tikrinamas diktantais, ypač žemesnėse klasėse. Kai kurie mokytojai, padiktavę diktantą, paima knygą, iš kurios diktavo, atsiverčia diktuojamą puslapį ir ištaiso mokinių sąsiuvinuose lygiai taip, kaip knygoje parašyta. Autorius abejoja, ar šitaip mokant galima įkvėpti mokiniui kalbos meilės. Skyrybos mokant, anot jo, dažnai reikia „nuolaidesniems būti“, „skirtukų klaidos tebrauktinos tik t i k r o s i o s, kur kitas ženklas visai negalimas“.

Švietimo vadovybė, „eidama mokyklai į pagalbą“, pirmiausia turėtų nustatyti būtinas normas, „tam tikrą išmoktiną minimumą“, be kurio mokinys neturėtų būti keliamas iš klasės į klasę, iš vienos mokyklos į kito laipsnio mokyklą, – rašoma Stasio Barzduko straipsnyje „Mokykla prašo pagalbos!“ (1936, sąs. 6). Prie šio straipsnio spausdinamame redakcijos priedaše dėstoma nuomonė, kokią konkrečią paramą reikėtų mokyklai suteikti: „[...] pirmiausia nedelsiant būtina reikia sutvarkyti pačią mokyklinę kalbą: tartį, rašybą, kirčiavimą, vadovėlius ir kt. Kai visa tai bus sutvarkyta, bus galima sėkmingai nustatyti normas, kurias mokiniai kiekvienoje klasėje turėtų išmokti. Bet tai bus sunku padaryti tol, kol mes klaidingai suprasime pačius mokyklinės kalbos pagrindus ir jos santvarką.“

Apie bendrinės kalbos uždavinius rašoma Prano Skardžiaus straipsnyje „**Ar-timesnieji bendrinės kalbos uždaviniai**“ (1936, sąs. 7): „Visų pirma, [...] turime įsisąmoninti bendrinės kalbos kultūros reikšmę mūsų kasdieninei gyvatai bei tautybei ir, tai supratę, visomis galiomis stengtis ugdyti kalbos jausmą.“ Autoriaus nuomone, kitas labai aktualus dalykas yra planingas, tikslingas ir nuolatinis „bendrinės kalbos kultūros darbas“. Pranas Skardžius nurodo, kad pirmiausia reikia sutvarkyti pačius bendrinės kalbos pamatus (rašybą, tartį, kirčiavimą, normines kalbos lytis) ir juos kodifikuoti. Jo nuomone, kada mokyklose iš pradžių „daugiausia yra kalamos tik raidės, o ne garsų mokomasi“, bendrinės tarties mūsų priaugančioji jaunuomenė beveik nemoka. O su rašyba esą dar blogiau. Kaip trečią labai svarbų ir neatidėliotiną dalyką Pranas Skardžius įvardija visos aplinkinės (viešosios, spaudos ir kt.) kalbės sutvarkymą, geros kalbinės lektūros ir vadovėlių parūpinimą, mokytojų parengimą.

Leonas Kuodys straipsnyje „**Gimtoji kalba – visų mokytojų rūpestis**“ (1937, sąs. 5) rašo, kad „kol gimtoji kalba bus vien tik kalbos mokytojo dalykas, tol sunku tikėtis, kad mūsų mokykla kaip reikiant jos išmokytų priaugančiąją kartą“. Autorius mano, kad „lituanistikos dalykai tebemerdi mūsų mokykloje“, ir kelia klausimą, ar nereikėtų pagaliau įsteigti lituanistikos instituto, „kurs galėtų duoti naujų, nuolatinį impulsų ir mūsų mokyklai“. Redakcijos prieraše pritariama, kad lituanistikos instituto steigimu reikia kuo greičiausiai susirūpinti.

„Kodėl mūsų inteligentai, užuot kalbėję gražiai lietuviškai, dažnai kalba darkytu žargonu?“ – klausia Pranas Skardžius straipsnyje „**Kodėl vis dar kaip reikiant nemokame bendrinės kalbos?**“ (1937, sąs. 6). Jo nuomone, viena iš priežasčių yra tai, kad „gimnazijos savo mokiniams dar negali duoti užtenkamo bendrinės kalbos pagrindo“. Kartu jis tvirtina, kad būtų neteisinga, „jei mes nieko bendrinės kalbos kultūrai nereikalautume iš universiteto“, nes iš jo dėstytojų, ypač iš tų, „kurie ruošia gimnazijų mokytojus“, taip pat turime reikalauti „kaip reikiant mokėti lietuvių kalbą“.

Jeigu visi mokytojai, tiek aukštaičiai, tiek žemaičiai, kaip reikiant mokėtų bendrinę kalbą ir kad „aukštaičiai mokytų aukštaičius, o žemaičiai – žemaičius“, teorija su praktika (ir atvirkščiai) susiderintų, nes nebūtų niekinamos tarmės ir būtų skleidžiama bendrinė kalba, ta lietuvių tautos „vieningumo“ ugdy-

toja“, – svarsto Juozas Lazauskas straipsnyje „**Praktika teorijai neprieštarauja**“ (1937, sąs. 6).

Šiek tiek mažiau „Gimtojoje kalboje“ rašyta apie pradines mokyklas. Štai kaip apie kalbos mokymą jose atsiliepia Mykolas Blusys straipsnyje „**Kalba pradinėje mokykloje**“ (1937, sąs. 6): „Reikia tiesą pasakyti, kad kalbos mokymo ir ugdymo srityje mūsų pradinės mokyklos dar tebėra atsilikusios“, o visi mokytojai turėtų patys „rimtai kalbos mokslu susirūpinti“ ir kad „*Gimtoji kalba* turėtų būti nuolatinis mokytojo patarėjas ir draugas“, o pradinių mokyklų inspektorais reikėtų skirti tik gerai kalbą mokančius mokytojus.

Tarpukario Lietuvių kalbos draugijai ir „Gimtajai kalbai“ rūpėjo ne tik kalbos mokymo reikalai, bet ir mokytojų rengimas. Apie tai rašoma Prano Skardžiaus straipsnyje „**Lietuvių kalbos mokytojų paruošimo reikalai**“ (1937, sąs. 7). Lituanistas turįs būti ne tik geras specialistas, bet ir savo specialybės praktikas, t. y. „turi nusimanyti ir apie savo dalyko dėstymą“. Autorius mano, kad „gimnazijų mokytojams praktiškai ruošti būtina turėtų būti prie universiteto priskirta viena mišrioji gimnazija“. Tokioje gimnazijoje mokytojai, turėdami mažiau valandų kaip kitose gimnazijose ir kiek daugiau atlyginami, „turėtų būti pastovūs, susirūpinę savo dalyko dėstymu ne tik praktiškai, bet ir moksliskai ir visados pasiruošę metodiniam ir didaktiniam darbui“.

1933 m. įkurtam „Gimtosios kalbos“ žurnalui rūpėjo ne tik kalbos mokymo, mokyklos kalbos, bet ir mokykloms skirtų leidinių kalbos bei mokytojų rengimo reikalai. Per metus mokyklos reikalams skirtomis temomis žurnale buvo paskelbiama po tris–penkis straipsnius. Žurnalo rengėjų dėmesys mokyklos kalbos reikalams ypač sustiprėjo 1935 m., kai „Gimtoji kalba“ tapo įkurtosios Lietuvių kalbos draugijos leidiniu. Tais metais didesnių ar mažesnių straipsnių mokyklinės lituanistikos tematika buvo išspausdinta net dešimt. Įvairias šios srities problemas nagrinėjo ir mokslininkai, ir mokytojai. Ne vienas anuomet keltas klausimas svarbus ir mūsų laikais, o Lietuvių kalbos draugijos leistoje „Gimtojoje kalboje“ skėlbti siūlymus, kaip tobulinti „mokyklinę lietuvių kalbą“, gal vertėtų ir atidžiau pasvarstyti.